

világosabban érzékelteti. Fischbein gonosz indulatú, félkegyelmű költő fia szüleinek kényszerítő hatása alatt megesküszik Karaszik doktor lányával, Bertocskával. Az esküvő pompásan sikerül, a fiatalok is visszavonulnak, amikor magából kikelve, hálóköntösben, mezítelen lábbal kiszalad a nászhalószobából az ifjú férj, és kétségbeesetten beszámol az esküvőn még jelenlévőknek arról, hogy a felesége nyomorék, hiányzik a jobb melle és mentsék meg őt rémes helyzetéből. Közben a két após már egymás között elintézte a házasság üzleti részét, a házasságközvetítő samesz is megkapta jutalékát, a vendégek felfaltak minden felfalhatót, a fiatalember kétségbeesett kiáltásait nem részesítik kellő figyelemben. Ez a jelenet lehet kritika a kereskedelem tárgya és alanya fölött, lehet kritika Fischbeinek társadalmának házassági szokásait illetően, de akármilyen társadalom akármilyen megnyilvánulása fölötti kritika is ez, kritika a legjavából, fellebezhethetetlen és megmáshíthatatlan. Fischbein is érzi ezt, a regény utolsó sorai-ban nem hiába mondja: „Mikor Moszkvában először kimondták Lenin nevét, az összes céhek összes kereskedői élő holttestekké váltak. Jöttünk, mentünk, üzletessit játszottunk, szidtuk a kommunistákat, de annyi tekintettel se voltak ránk, mint kocsis a lovára. Igen, a munkásosztály az csakugyan osztály. De mi, próbáld meg egyszer, kiáltsd el magad; egész világ kereskedői egyesüljete! — mi lesz ebből? A konkurrencia kedvéért el fogjuk harapni egymás torkát, az egyik fel fogja falni a másik beleit. Itt van, ez az egyesülés. Rólunk könyvet kell írni, minket mutogatni kell a színházban, a muzeumban, külföldben nem fogják elhinni, hogy ilyen emberek élnek, sokasodnak és azt képzelik, hogy nélkülük tönkre megy a világ..“

Igy a regény végeredményben derék és rokonszenves hőse: Fischbein. Akinek egész végzete szimbolikus nevében összpontosul, Fischbein: halcsont. Mert hiába is elasztikus, hajlékony és könnyebb fajsúlyu dolgokra pompásan alkalmazható a halcsont, nem sokra képes olyan anyagokkal szemben, mint például a cement, a vasbeton és az acél.

(Budapest)

Remenyik Zsigmond

A ZSIDÓKÉRDÉS. Megelégedéssel kell regisztrálnunk Marx zsidókérdésről szóló tanulmányának magyar nyelven történt megjelentetését (Phoenix-kiadás, Budapest, 1934.), mert öröndetes, hogy a gyér magyar nyelvű Marx-irodalom új kötetrel gyarapodott. Igaz, hogy, mint az előszó is megállapítja, már harmadik önálló kiadását éri meg A zsidókérdés magyar fordításban, azonban sem a Huszadik Század különnyomata, sem a Bécsi Magyar Kiadó kiadása nem hozzáférhető a magyar olvasóközönség számára. Másrészt éppen a mai időkben, amikor a faszizmus sokfelé az antiszemitizmust is beállítja agitációs eszközei csatasorába, igen sokan vannak, akiknek vágya, hogy napjaink e nagy problémáját a marxizmus röntgensugarával vehessék szemügyre. Ebből a szempontból az előszó íróit, Ujvári Lászlót és Imrét illeti meg a dicséret, akik helyesen ismerték fel az előszó célját, amikor azt a feladatot tűzték maguk elé, hogy Marx ez ifjúkori művét, mely ugyan a maga történeti keretében a lángész megnyilatkozása volt, de mégsem mai értelemben vett teljes „marxista“ elemzése a kérdésnek, közelebb hozza a felesigázott igényű olvasóhoz, aki az esetek túlnyomó részében nyilván nem a kérdés történeti és Marx fejlődésének irodalmi dokumentumát, hanem az antiszemitizmus problematikájának mély, s az igazi összefüggéseket feltáró keresztmetszetét várta. Jól látták meg feladatukat az Ujvári fivérek, mikor a

rendelkezésükre álló aránylag szűk helyen áthidalták a Mehring egyébként nagyrértékű bevezetője, s a napjaink közötti teret és — elsőnek a magyar szocialista irodalomban — kis bírálatát adták Szabó Ervin, továbbá Kautsky a zsidókérdésben elfoglalt álláspontjának, végül pedig egészen a fasizmus antiszemitizmusaig vezették el a történetet és a teória fejlődését. Végső soron persze Marx Zsidókérdése a legkitűnőbb előszóval sem adhatja meg azokat a részletekbe menő felismeréseket, amelyeknek reményében a kevésbé tájékozott olvasó kezébe veszi a könyvet, — már csak azért sem, mert hiszen az előszó természeténél fogva csak az eredeti mű interpretálására szorítkozhatik. De ha gondolkozik az olvasottakon, talán így is felkél az olvasóban az a meggyőződés, hogy jó irányban kereste a probléma helyes elemzését és annál nagyobb érdeklődéssel fogad majd olyan nagyobb művet, amely már teljesen önállóan és a fasizmus napjainak szemszögéből veszi vizsgálat alá a zsidókérdés kintzó társadalmi betegségét.

(Budapest)

Bálint Endre

AZ ÚJ FOTOGRAFIA című könyvében Roth László¹ a fotográfiát mint a felépítmény egyik tartalmát nem veszi ki a társadalmi, illetve gazdasági és politikai vonatkozások összegéből, hanem minden vonatkozásban azok függvényeként mutatja be. A könyv már azért is hűzágpótló, mert a fényképezést minden irányból úgy a fejlődés, mint a technika oldaláról, bemutatja; szakszerű felvilágosítással szolgál a fény és a világítás, a mozgás szerepéről; tájékoztat a fénykép s a különböző korjelenségek viszonyairól; beszél a pszichoanalízis és szuggeszció mesterségbeli alkalmazásáról; ismerteti a fénykép fajtáit, (portré-, divat-, reklám-, riport-, szoció-fotó és filmfotográfia) mindent és mindenkor a szilárd világnézeti állásfoglalás szemszögéből. Ebben az összefüggésben azután elemzés alá veszi a polgári vásári fényképezést s a dokumentumok sorával bizonyítja igazát a Váci uccs s a Kärtner-strasse márkás szalonfényképészeivel szemben, akik a „tiszta művészet“ jelszavával a pornografikus revü-fényképezést vezették be és tették általánossá. Ilyen körülmények közt nem marad adós a következmények levonásával s a fotográfiát mint osztályművészetet méri le. Ebben az értelemben R. L. szerint a fotó lencse művészi és történelmi feladata: a változtatás szolgálata. — Említésre méltók a könyv fotó illusztrációi, melyekben R. L. elméletileg kifejett álláspontját valósítja meg maradék nélkül.

(Cluj)

M. N. J.

L A P O K, F O L Y Ó I R A T O K

ROMÁNIAI HANGOK

Goga Octavian lapja a ȚARA NOASTRA a jobboldali, „antidemokratikus“ árral sodródva írja: „Száznegyvenöt éve, amióta a francia forradalom világgárépítette az Emberi Jogok Deklarációját... a demokrácia bebizonyíthatta... hogy egyszerű hazugság az elgondolásban és vaskos lehetetlenség a gyakorlatban. Egyetlen nép, egyetlen állam se fejlődött abban a gyorsított tempóban, ahogy azt eleinte elképzelték és nem volt képes megteremteni a maga számára azt a csekély lelki nyugalmat és rendet, amellyel joga lett volna ahhoz, hogy kielégített és boldog lehessen.“ Majd: „... a demokrácia általános

¹ Roth László: Az új fotográfia, Victoria, Timișoara, 1933.